

Sygn. akt III ZS 13/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Andrzej Wróbel

Protokolant Małgorzata Beczek
w sprawie ze skargi Ministra Sprawiedliwości
na uchwałę Rady Izby Notarialnej w P. L.dz. 3/2010 z dnia 6 stycznia 2010 r.
w sprawie zajęcia stanowiska w odpowiedzi na wniosek Ministra Sprawiedliwości o
podjęcie uchwał w sprawie wyznaczenia patronów dla aplikantów notarialnych z
naboru w 2009 r.,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 9 czerwca 2010 r.,

**uchyla zaskarżoną uchwałę i sprawę przekazuje Radzie Izby Notarialnej
w P. do ponownego rozpoznania.**

Uzasadnienie

Działając na podstawie art. 47 § 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo
o notariacie (jednolity tekst: Dz. U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.) skargą z
dnia 9 kwietnia 2010 r. Minister Sprawiedliwości wniósł o uchylenie uchwały L. Dz.

3/2010 Rady Izby Notarialnej w P. z dnia 6 stycznia 2010 r. w sprawie zajęcia stanowiska w odpowiedzi na wniosek Ministra Sprawiedliwości o podjęcie uchwał w sprawie wyznaczenia patronów dla aplikantów notarialnych z naboru w 2009 r. W zaskarżonej uchwale Rada wskazała na przyczyny prawne i faktyczne uzasadniające niepodjęcie uchwał zgodnych z wnioskiem Ministra. Podniosła, że nie jest uprawniona do zmuszenia notariusza, aby zatrudnił aplikanta. Uprawnienie to nie mieści się bowiem w sprawowaniu przez Radę nadzoru nad notariuszami na podstawie art. 35 pkt 2 Prawa o notariacie, a nadto postępowanie Rady w tym zakresie jest zgodne z jej uchwałą nr 18/59/2009 z dnia 9 grudnia 2009 r. Rada podniosła także, iż zgodnie z § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie aplikacji notarialnej (Dz. U. Nr 258, poz. 2169 ze zm.) aplikant może być również zatrudniony przez radę izby notarialnej, czyli że ustawodawca przewidział możliwość, a nie przymus zatrudnienia aplikanta. W naborze roku 2009 r. deklarację odbywania aplikacji w Izbie Notarialnej w P. złożyło 78 osób. Uwzględnienie ich wniosków przerosło możliwości organizacyjne Izby, wskutek czego 29 osób nie uzyskało patrona.

W skardze Minister Sprawiedliwości zarzucił naruszenie:

1. art. 48 Prawa o notariacie przez niepodjęcie uchwały zgodnie z wystąpieniem Ministra Sprawiedliwości, mającej na celu realizację ustawowych uprawnień aplikantów notarialnych,
2. art. 35 pkt 3, art. 72 § 1 i art. 73 Prawa o notariacie, przez niewywiązanie się z obowiązku zorganizowania i prowadzenia aplikacji notarialnej, a tym samym uniemożliwienie odbywania aplikacji przez część aplikantów, która powinna rozpoczynać się 1 stycznia każdego roku,
3. art. 75 Prawa o notariacie w związku z § 1 ust. 2 i § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2005 r. przez niewywiązanie się z obowiązku wyznaczenia patronów dla aplikantów niezatrudnionych przez notariusza lub radę izby notarialnej oraz przez uniemożliwienie aplikantom pozaetatowym odbywania aplikacji.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga jest uzasadniona.

Zasadniczym zagadnieniem jest kwestia obowiązku notariusza objęcia patronatu nad aplikantem notarialnym. W tym zakresie należy podzielić stanowisko Ministra Sprawiedliwości, że z przepisów art. 17 Konstytucji, art. 35 pkt 3, art. 72 § 1 i art. 73 Prawa o notariacie oraz § 1 powołanego rozporządzenia z 22 grudnia 2005 r. wynikają obowiązki dla rady izby notarialnej oraz dla notariuszy. Rada jest zobowiązana do zorganizowania i prowadzenia aplikacji notarialnej (art. 73 Prawa o notariacie), w tym do zorganizowania szkolenia aplikantów (art. 35 pkt 3). Aplikacja notarialna polega na zaznajomieniu się aplikanta z całokształtem pracy notariusza (art. 72 § 1). Aplikantem notarialnym jest osoba, która została wpisana na listę aplikantów przez radę izby notarialnej (art. 71 § 3). Aplikant odbywa aplikację u notariusza (patrona). Podstawą tego może być umowa o pracę między aplikantem i notariuszem lub wyznaczenie przez radę notariusza na patrona dla aplikanta (§ 1 rozporządzenia z 22 grudnia 2005 r.). Orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjmuje, że rada izby notarialnej nie może uchylić się od tego obowiązku (tak wyroki z dnia 17 marca 2010 r., III ZS 7/09 i z dnia 13 maja 2010 r., III ZS 8/10, oba niepublikowane).

Notariusz wyznaczony na patrona dla aplikanta jest obowiązany do przyjęcia tej funkcji. Pożądane jest, aby odbywało się to za zgodą notariusza lub na jego wniosek. Jeżeli jednak pozostała pewna liczba aplikantów, którzy nie mają patrona bo nie zawarli umowy o pracę z notariuszem lub rada nie wyznaczyła ich na podstawie uzgodnień z notariuszem, to rada może wyznaczyć notariusza na patrona bez jego zgody.

Nałożenie obowiązku wyznaczenia patrona na radę izby notarialnej, która jest jedynie organem izby notarialnej oznacza, że obowiązek ten spoczywa na samorządzie notariuszy zrzeszonych w izbie (art. 26 § 2 Prawa o notariacie). Obowiązek ten jest elementem publicznoprawnego obowiązku zorganizowania i prowadzenia aplikacji notarialnej. Sposób jego wykonania został pozostawiony radzie izby notarialnej, w granicach wyznaczonych ustawą. Swoboda notariusza jest węższa niż obywatela, bo jest członkiem samorządu zawodowego osób wykonujących zawód zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji). Notariusz

musi brać udział w wykonywaniu zadań swego samorządu. Należyte szkolenie aplikantów notarialnych leży w interesie publicznym. Ten interes i zaufanie do zawodu notariusza byłyby naruszone, gdyby izba notarialna nie zapewniła aplikantom realizacji ustawowego prawa do szkolenia dlatego, że koliduje to z interesem notariuszy niewyrażających zgody na objęcie patronatu. Przyjęcie odmiennego stanowiska oznaczałoby, że notariusze swoim zachowaniem mogą faktycznie derogować przepis ustawy zobowiązujący samorząd notarialny do szkolenia aplikantów. Trzeba mieć przy tym na uwadze, że – jak słusznie stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 1999 r. III SZ 1/99 (OSNAPiUS 2000, nr 22, poz. 840) – z przepisu art. 17 ust. 1 Konstytucji wynika, iż samorząd notarialny w wykonywaniu swoich ustawowo określonych zadań powinien kierować się nie tylko i nie przede wszystkim interesem zrzeszonych w nim osób, lecz interesem publicznym.

Także nieuzasadnione są pozostałe argumenty Rady. W odniesieniu do powoływania się na jej uchwałę nr 18/59/2009 z dnia 9 grudnia 2009 r. dotyczącą aplikacji notarialnej trzeba wskazać, że w części odnoszącej się do rozważanego zagadnienia została ona uchylona z powodu sprzeczności z prawem przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 17 marca 2010 r., III ZS 7/09. Prawo o notariacie nie wprowadza obowiązku zatrudnienia aplikanta, lecz jedynie obowiązek wyznaczenia przez radę izby dla niego patrona i to zagadnienie jest przedmiotem rozpoznawanej sprawy. Trafna uwaga Rady o braku obowiązku zatrudnienia aplikanta nie odnosi się do tego przedmiotu. Także słuszne jest spostrzeżenie Rady, że przepis upoważniający ją do sprawowania nadzoru nad notariuszami (art. 35 pkt 2 Prawa o notariacie) nie jest podstawą do nałożenia przez radę na notariusza obowiązku sprawowania patronatu, ale obowiązek ten – co wyżej wskazano – wynika z innych przepisów.

Z tych względów na podstawie art. 47 § 2 Prawa o notariacie orzeczono jak w sentencji.